

Дејан Косановић

ГРЕШНИЦА БЕЗ ГРЕХА

Производња: „Новаковић Филм“, Београд, 1930

35 мм, црно/бели, неми, дужина 1817 метара (7 чинова)

Сценарио и режија: **Коста Новаковић**

Снимио: Коста Новаковић и сарадници

У главним улогама: Соња Станисављевић, Перса Павловић, Никола Гошић, Виктор Старчић, Илија Драгић, Миливоје Крстић и други

Одобрено за јавно приказивање 12.04.1930. (Цензурна књижица бр. 90/930)

Премијерно приказан у београдском биоскопу „Касина“ 12.04.1930.

Коста Новаковић је свакако један од најзначајнијих српских пионира филма који је деловао између Првог и Другог светског рата, рођен у Чачку 3.06.1895, а преминуо у Београду 1.12.1953. године. Коста Новаковић је завршио фармацију у Загребу 1923, радио је као апотекар и поседовао дрогерију, а 1925. је отпочео да се активно бави филмом. У Београду је основао предузеће “Новаковић филм“ које је, нешто касније, отворило сопствени студио и филмску лабораторију, те је запошљавало више службеника. После 1928. закупио је неколико београдских биоскопа и бавио се, такође, дистрибуцијом филмова.

Између 1929. и 1941. године Коста Новаковић је произвео и снимио, делом лично, а делом његови сарадници, велики број документарних и других наручених филмова. Посебан значај има његов *Новаковића журнал* који је од 1926. пратио збивања у Београду, Србији и Краљевини Југославији, неких година скоро редовно, а неких само повремено. Велики део Новаковићевих документарних материјала је сачуван и данас представља драгоцену филмску историјску грађу о своме времену.

Први покушај Косте Новаковића у области играног филма била је кратка бурлеска (око 600 метара – два чина) *Краљ чарлстона* снимљена 1927. у стилу Мак Сенетових комедија. Ово остварење „из београдског живота“ није имало неки успех код гледалаца, а критика га је углавном лоше оценила. То, међутим, није обесхрабрило Новаковића и он је убрзо приступио реализацији амбициознијег играног пројекта – филма *Грешница без греха*. Да би обезбедио потребна средства за снимање новог филма продао је своју дрогерију.

Аутор сценарија и редитељ био је сам Коста Новаковић – он је сачинио једноставну мелодрамску причу о сеоској девојци Љубици која, по наговору учитеља, оставља село и свог вереника Николу, те одлази у Београд на школовање. Ту упознаје хохштаплера Лајоша, који изиграва симпатичног кавалера и покушава да је заведе. Љубица телефоном позива полицију која стиже на време да спасе девојку од насилника и хапси Лајоша, за кога се испоставља да је криминалац за којим се трага. Очајна што је била на путу да постане грешница и разочарана у саму себе, Љубица покушава да се убије скачући са моста у Саву. У последњем тренутку је спасава вереник који је дошао у град да је пронађе, па тако љубав тријумфује. Никола и Љубица се враћају у село и венчавају се уз благослов родитеља.

У дневној штампи, у рекламне сврхе, расписивани су већ од краја 1928. конкурси за глумце, филм је снимљен током 1929. године, а свечана премијера *Грешнице без греха* одржана је у београдском биоскопу „Касина“ 12. априла 1930. Филм је одлично прихваћен од гледалаца, а нису изостале ни похвале критике. Истакнуто је да су „*снимци јасни, чисти и добри као у страним филмовима*“, да се најзад појавио један успео домаћи филм са нашим глумцима, да треба одати признање упорном господину Новаковићу, да је ово доказ да се и у Србији могу снимати наши филмови итд.

Међутим, као продуцент, Коста Новаковић није успео да поврати новац који је уложио у реализацију филма *Грешница без греха*, те се после 1931. године његова делатност смањила и свела на снимање наручених филмова. Године 1939. – поводом прославе 550. годишњице Косовске битке Новаковић је, по наруџбини Одбора за прославу, отпочео снимање филма *Прослава 550. годишњице Косовске битке* који никада није завршен. Сачуване су две игране и једна документарна секвенца, али није јасно како је то требало да буде уклопљено у целину.

За време II светског рата Коста Новаковић није снимао, а по ослобођењу Београда октобра 1944. био је један од предавача на курсу за филмске сниматеље који је организовала Филмска секција Врховног штаба Народноослободилачке војске. Затим је неколико година радио као сниматељ у Фото-филмском заводу Медицинског факултета у Београду. Преминуо је 1. децембра 1953. године.

Међу малобројним пионирима домаћег филма у Србији између Првог и Другог светског рата Коста Новаковић заузима веома значајно место. Не само зато што је у том периоду реализовао највећи број филмова, већ и зато што је био надахнут, упоран и даровит професионалац, потпуно посвећен филму – уствари први прави домаћи филмски индустријалац. А то нам доказује и филм *Грешница без греха*, срећом сачуван до наших дана.

Dejan Kosanović

THE SINNER WITHOUT SIN

Original title in Serbian: Grešnica bez greha

Production: "Novaković Film", Belgrade, 1930

B/W, 35 mm, silent, 1817 meters (7 reels)

Author and director: Kosta Novaković

Photography: Kosta Novaković and his collaborators

Actors: Sonja Stanisavljević, Persa Pavlović, Nikola Gošić, Viktor Starčić, Ilija Dragić, Milivoje Krstić and others

Censored on April 12 1930 (Permission card No. 90/930)

First screening in Belgrade cinema "Kasina" on April 12, 1930.

Kosta Novaković was one of most important film pioneers in Serbia between the First and the Second World Wars. He was born in the Serbian town of Čačak on June 6, 1885 and passed away in Belgrade on December 1, 1953. Kosta Novaković graduated in pharmacology in Zagreb in 1923, worked as a pharmacist and owned a pharmacy, but in 1925 his interest turned to cinema. In Belgrade he founded the production society "Novaković Film", and, a little later, built his own studio and laboratory with about half a dozen employees. After 1928 he leased four Belgrade cinema theaters and started the distribution of imported foreign films as well.

Between 1929 and 1941 Kosta Novaković produced and realized a large number of documentaries and commissioned films, directed and filmed by himself or by his employees. His *Novaković Journal* is of specific significance – a newsreel that, starting in 1926, followed important events in Belgrade, Serbia and the Kingdom of Yugoslavia. In some years it appeared regularly, but in some there were only a few editions a year. A large part of Novaković's documentary footage has been preserved till our days and is an important historical witness of that time.

Kosta Novković's first attempt in the field of feature film was in 1927 – the realization of *The King of Charleston* (cca. 600 meters – two reels), a short burlesque in the style of Mack Sennett comedies. This film with the subject "from Belgrade life" had a very modest success with the audiences and some very bad reviews in the press. But Novaković did not lose heart and soon he started his next feature project – the film *The Sinner without Sin*. To provide the financial means necessary for this production, he has sold his pharmacy.

The author of the script and director was Kosta Novaković himself. He composed a simple melodramatic story about a country girl. Ljubica, who, persuaded by the village teacher, goes to Belgrade to study. In the village she leaves behind her fiancé Nikola. In Belgrade she makes the acquaintance of Lajoš, a swindler presenting himself as a gentleman with the aim of seducing Ljubica. In the critical moment she calls the police by phone and an inspector arrives in time to save her honor and arrest Lajoš. It turns out that he is a wanted criminal. But Ljubica, devastated because she was on the verge of becoming a sinner, throws herself from a bridge in the Sava River. Nikola, her fiancé who came to Belgrade looking for Ljubica, saves her when things seem to be beyond

hope. So, true love triumphs and Ljubica and Nikola return to the village, to be married with parental blessing.

At the end of 1928 cast contests for this new Novaković's film were advertised for publicity purposes in daily and periodical press. The film was realized during the year 1929 and the first gala screening of the film *The Sinner without Sin* was in the Belgrade cinema "Kasina" on April 12, 1930. The film was very well received by the audiences and had some good press reviews, too. It was stressed that "*photography is clear, brilliant and good as in any foreign film*" and that finally we have a successful homemade feature with his persistence to prove that it is possible to make domestic films in Serbia, it was commented in the press.

But, as a producer, Kosta Novaković was not able to cover production expenses of the film *The Sinner without Sin*, so after 1931 he reduced his activities only to sponsored films. In 1939, on the occasion of celebration of 550th anniversary of the Battle of Kosovo (historic battle lost by Serbia against Ottoman Empire) the Jubilee Organizing Committee commissioned the film *550th Anniversary Celebration of the Battle of Kosovo*, which was started but never completed. Two feature and one documentary sequences of the film are preserved, but it is not clear what the producer's comprehensive idea was.

During WWII Kosta Novaković did not work, and after the liberation of Belgrade (in October 1944) he was one of lecturers at the First Film Operators Course organized by Film Section of the Yugoslav Liberation Army. Later, for a couple of years, he worked as the cinematographer of Photo-Cine Department of the Medical School of Belgrade University. He passed away on December 1, 1953.

Among only few pioneers of domestic film in Serbia between WWI and WWII Kosta Novaković has an important place. Not only because he produced in that period largest number of films, but because he was an inspired, obstinate and talented film professional, completely devoted to the cinema – really the first film industrial in Serbia. It is demonstrated, also, by his silent feature *The Sinner without Sin*, fortunately preserved until our days.